

AMADEU FABREGAT, DEL FADRÍ AL PIRULÍ I DEL PV A TVV

No digues que va ser un somni, Amadeu

Fabregat haurà estat confirmat com a primer director de l'ens Radiotelevisió Valenciana. Un nou càrrec per a un personatge habitual, hàbil als nous càrrecs i al transformisme oportunista.

Miquel Alberola

Va baixar a València amb el *pregó* del realisme/formalisme —les úniques vies transitables en aquell moment en aquell país—, una discussió de bar de facultat entre il·luminats que perpetraven versos, que prologava una antologia de trobadors. Venia de Torrelblanca, un poc més amunt de Castelló o un poc més avall de Tortosa, segons la perspectiva. Ell s'ho mirava des de Tortosa, potser perquè aleshores, en l'extrem de les rebaixes franquistes de base deu, dos i dos feien quatre barres que baixaven com l'autopista de la Jonquera fins a l'últim terròs d'Alacant, amb pont aeri a Son Sant Joan. El càlcul tenia molta acceptació entre la progressia ye-ye dels setanta, i, de fet, aquest sistema de comptabilitat ha resultat rendible a més de quatre com a plataforma d'ubicació professional i política.

Fabregat, en aquell moment en què el pollastre a l'ast arrasava, tenia tot l'aire de tocar en Aphrodite's Child o de baixar d'algun lloc, ni que fóra de la Plana de Castelló. Allò que un diu «vostè serà filòsof o músic». Era l'autor d'un assaig d'heterosèmia lexemàtica novel·lada, una espècie de Pompeu Fabra rebolicat i abracadabrant al qual no li fot solfa ni Matilde Salvador, però que va merèixer el premi Andròmina dels Octubre. La peripècia me la reserve. L'editor va fer el negoci de la seua vida amb *Assaig d'aproximació a «Falles folles fetes foc»*, perquè catorze anys després encara li'n queda una bona part de l'edició íntegra. I mala de desintegrar. Eren anys en què se semblaven noms i es collien carxots. Segons contenen els que hi van ser, la mateixa nit del premi Fabregat va fer pública la voluntat de passar-se'n al castellà, i alguns van descobrir que era un geni.

Ben mirat, era una decisió magnífica, si pensava continuar en coses com les del premi. No seré jo qui dirà que Fabregat no sabia o no sap escriure, que he tingut i tinc gran concepte de les seues maneres, però les falles folles se li van coure massa. I en això que Mariaconsuelo Mequieregovernar, que també baixava de no sé quin cel i s'havia adonat que papà tenia un periòdic, se'l va atraure a *Las Provincias*, on, amb el pseudònim tan indicat de Verdúrín, Amadeu va redactar algun paper de societat. Però Mariaconsuelo va canviar de tocata i Fabregat li va traure punta a l'ofici: *Oriflama*, *Serra d'Or* i la direcció d'un programa de ràdio a

la Nacional, que aleshores era Peninsular de València, *De dalt a baix*. El nom del programa indica la trajectòria que va seguir el seu director quan don Miguel Ramón Izquierdo, alcalde d'alcaldes franquistes, i el governador don Oltra Moltó van aplicar el sistema al dial. Amadeu era catalanista, roig, intel·ligent i perillós.

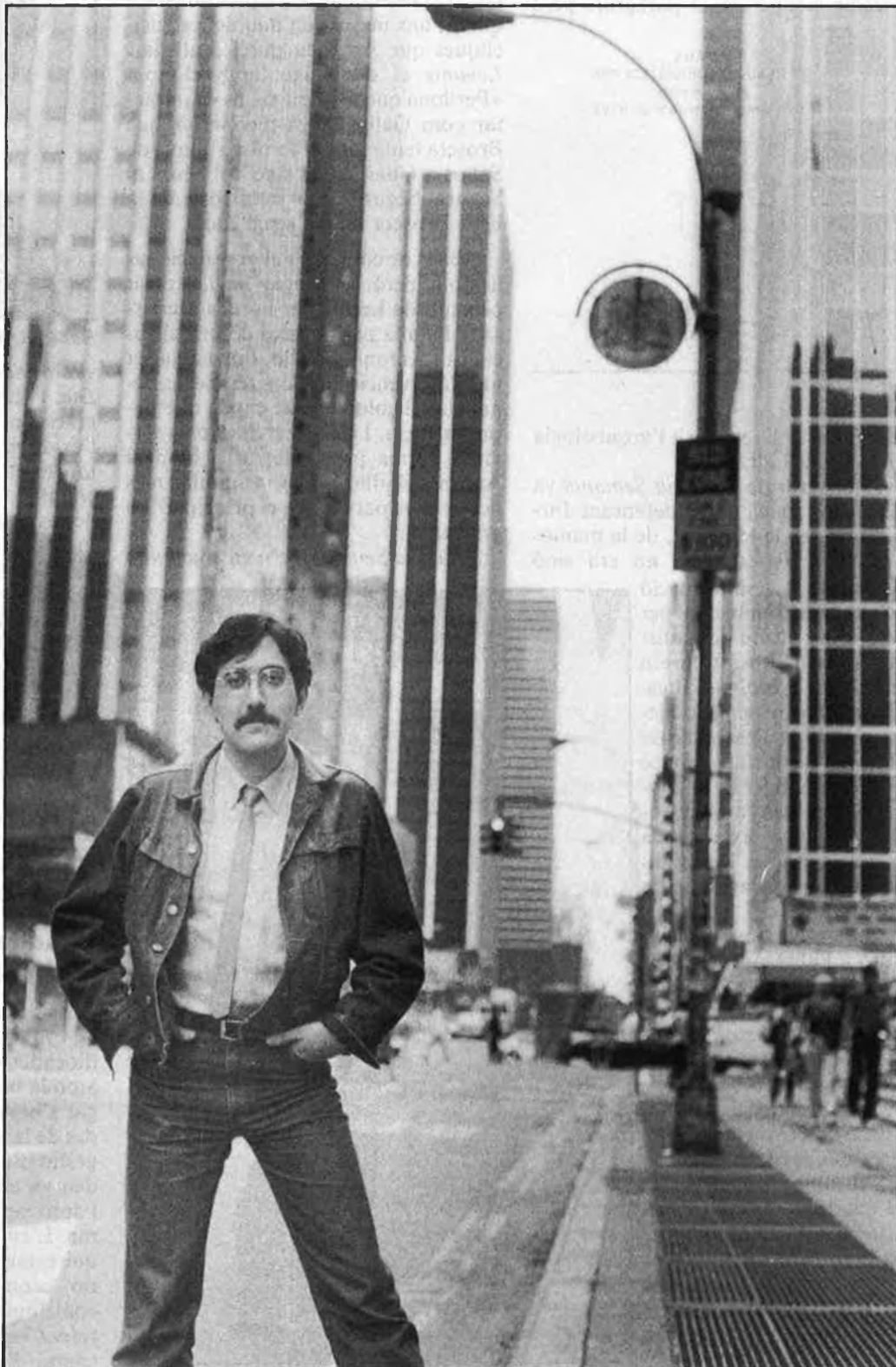
Mentre el difunt es moria, Ramon Barnils havia penjat en els quioscos un llençol d'estampat àcrata, per marca *Ajoblanco*. I pel març del 76, en el número 10, Amadeu i els artistes àulics van fabricar una fallera mecànica que va cremar la sang als lectors del *Levante* i *Las Provincias*. No hi havia premsa que es poguera llegir ni on poder escriure. I es va inventar l'*Avui* i *Valencia Semanal*. I Amadeu, corresponsal d'un i director de l'altre. En l'*Avui* va contar el País Valencià transitiu per a Catalunya i «el fet —ho deia ell— de la nostra comunitat d'interessos, del nostre necessari suport mutu... el germen real i popular del possible futur dels nostres països... Aquest és el camí i la resta ja vindrà després». Després, no sé si ha vingut la resta o la multiplicació, perquè Amadeu multiplicava esforços des de *Valencia Semanal*, amb ben eloqüents editorials en primera persona, en «un país de amparitos repantigadas en la mecedora».

Fabregat triturava l'anticatalanisme d'UCD i del PSPV-PSOE, sector Sotillo, amb un ímpetu apocalíptic que feia feredat, com un *defensor del pueblo* que tinguera a la seua custòdia l'hòstia consagrada d'això que passa per ací. Hi ha textos deliciosos que jo recomanaria: «L'imperialisme de Madrid», «¿Qui colonitza qui?», «9 d'Octubre de 1979», «Més enllà del terme municipal», «Encara som a temps», «Llengua catalana», «Tots al carrer», «De López Rodó a Miguel Ramón» i «Un lloc per als vençuts», però sobretot, la polèmica entre Amadeu i Manuel Broseta.

Diu Fabregat al degollat: ¿Qui t'ha fet aquest forat?

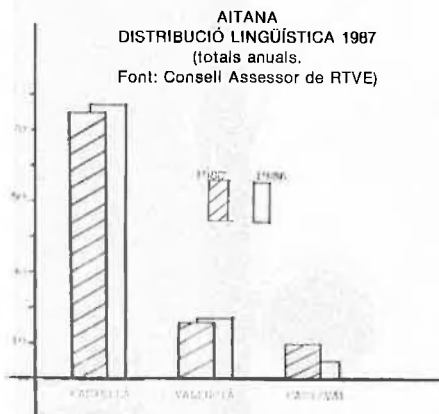
L'editorial «L'article de Manuel Broseta» era conseqüència d'unes quartilles que el catedràtic de dret mercantil havia publicat en *Las Provincias* amb el títol de «La paella de «Els Països Catalans», quan presidia la Comissió de Transferències del Consell pre-

autonòmic. Fabregat imputava a Broseta haver canviat de jaqueta «al ritme de la conveniència personal». «Perquè mentre vola de flor en flor entre els diversos sectors de l'oposició, segueix conservant vincles i influències al món oficial i econòmic. Aquesta duplicitat, ideal per als períodes de transició i per a les reformes polítiques, converteix en privilegiada la situació de Manuel Bro-

Amadeu Fabregat «en tierra extraña».

seta. Col·labora amb l'oposició, sí, i tan prompte el veiem jurat dels Premis Octubre com als actes valencians del Congrés de Cultura Catalana. Aquesta activitat «opositora» no impedeix d'altra banda, miraculosament, que Manuel Broseta seguesca sent un home de gran influència a Madrid, on quasibé sempre té un amic que és ministre del govern». Probablement m'he excedit recuperant el paràgraf, però

trobe que té el seu mèrit l'arqueologia vista des del 88.

El director de *Valencia Semanal* va eixir amb aquell paper defensant Jordi Pujol, el de Mariscal, de la maniobra de l'advocat, que no era sinó «aprofitar la desinformació i l'alta tensió ambiental per tal d'atiar el foc de la discòrdia en vistes a treure'n profit. Ell —Broseta— busca exactament ser una mena de Pujol valencià, sense el nacionalisme ni la classe política del líder de la convergència, però amb el suport d'una estructura bancària d'uniques certes dimensions». A banda de les conviccions del moment, l'*Avui* proporcionava algun duro a Fabregat i havia de curar-se en salut en la llibreta d'estalvis.

Tres mesos després, Broseta va contestar en *Valencia Semanal* tots els ets i els uts que Amadeu li atribuïa. «En ese y otros temas tocas el «pito» de oidas, cosa que te gusta», venia a dir. «Cuando tú mismo me pediste ayuda para obtener para tu bolsillo particular una subvención de varios cientos de miles de pesetas del actual Ministro de Cultura, al que conozco personalmente... Tan poco es-

trecha era mi relación con ellos, que pese a tu insistencia y a la mía propia, no pude conseguir para ti esas pesetas que querías y aceptabas ¡de Madrid!». «Amadeo, se te ha ido la mano. Tienes una doble personalidad que se debate entre Amadeo y «Verdurín». I un dels punts finals que començava així: «Perdona, Amadeo, que te diga...». Els dos es van dir unes quantes veritats, i el paral·lelisme resulta tan cruel que fa uns mesos, en una de les encícliques que Amadeu publica al diari *Levante* el diumenge, amb el nom «Perdona que te lo diga», es va retractar com Galileo i va reconèixer que Broseta tenia raó: la terra no anava de Salses a Guardamar sinó del Sénia al Segura. Segur que en la història de la beca Broseta també tenia raó.

Abans de començar el «posnacionalisme», però, Fabregat havia entrat pels ulls de Lerma per la seua aferrissada batalla periodística contra el socialista Antonio Sotillo, que havia fet una intervenció al Congrés per a denunciar el colonialisme català que patia València. L'*incident Sotillo* va servir a Lerma per desterrar a Madrid Antonio Sotillo i, així, acumular més poder en el partit. Era el principi d'un gran amor.

Valencia Semanal se'n va anar i van

Amadeu canviant.

Fabregat, amb look Aphrodite's Child.

venir *Diario de Valencia* i *Notícies al Día*. Fabregat s'havia fet amb un nom gràcies a la seua gràcia. La ploma de l'ex-director del setmanari xiulava com un floret d'esgrima en un país —una ciutat— que es desviava per ser blanc de les seues negretes, en aquells moments i ara. Ja treballava en el negoci: havia entrat de cap de premsa en la institució Alfons el Magnànim de la Diputació de València, que ara es diu l'IVAM, l'IVEI, l'IVAECM o l'IVA, una cosa per l'estil. Havia abandonat la presència de profeta, i va ensenyar la cara: es va comprar unes ulleres de vicari i va tapar l'ull moro. Va ensenyar els llavis d'aladroç i les galtetes de *mocadorà*. Una delícia. Eren nits d'«Amadeu Express», d'agitació als cafès Lisboa i Negrito. S'acostava l'«esclat abassegador i definitiu», com deia *Falles folles*.

Amadeu radioencadenat, i l'experiència Calviño

La desamortització del Movimiento va convertir La Voz de Levante en Radiocadena Valenciana, la ràdio d'ací amb la bateria nodrissa d'allà. Fabregat s'havia fet creditor d'algun mèrit des de la seua Olivetti Studio, i amb la gestió d'allà de Garcia Candau, Amadeu va entrar a dirigir ací. Tot, amb l'aprovació de l'ull omnipotent de Lerma. L'emissora havia de ressorgir perquè estava en les últimes i la bona gestió econòmica de Fabregat hi va contribuir ostensiblement. Uns quants retocs i una miqueta de valencià van captar l'audiència amb resultats no massa esplèndids. La prudència del

nou director va captivar l'aleshores director d'allà, Ramón Criado, que no va tardar a encetar amistat amb Amadeu, que ja s'havia convertit en un gran diplomàtic.

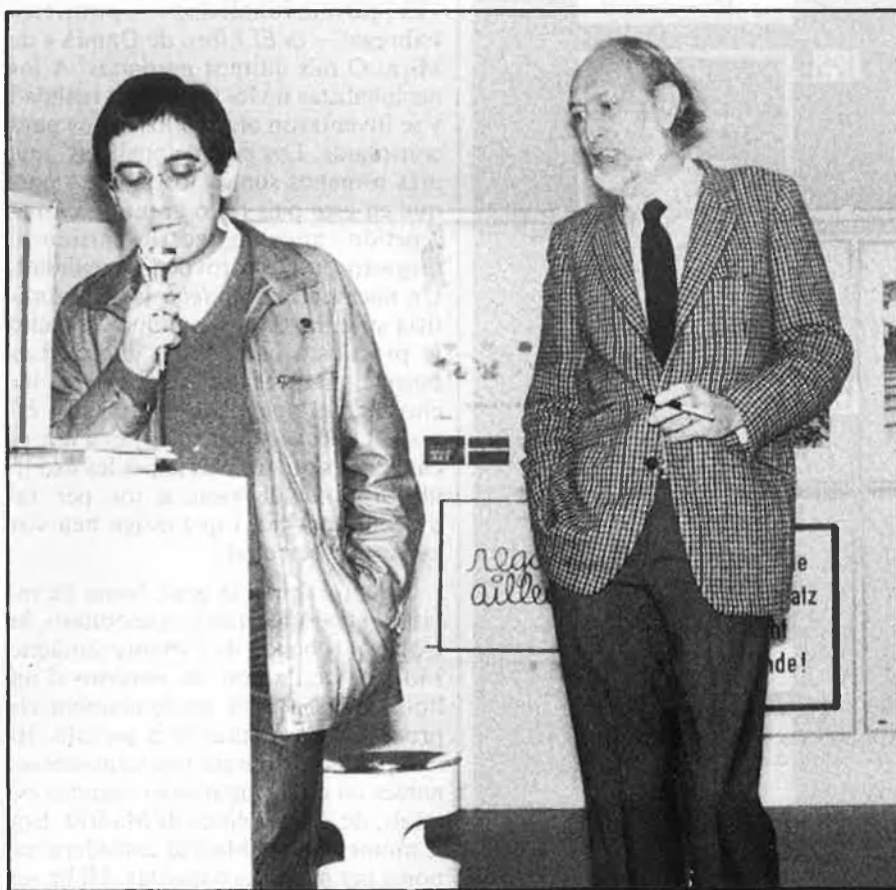
A finals de l'any 84, Eduardo Sancho, director d'*Aitana*, anava d'Herodes a Pilatos pel centre regional de TVE de València. Diversos motius van accelerar la seua substitució, però sobretot la pressió que sobre el director general de l'ens, José María Calvino, exercia el nou responsable de l'estructura regional de la casa: Ramón Criado. El nom d'Amadeu Fabregat salta a la pantalla. Evidentment, el passat del nou director d'*Aitana* era la betxamel ideal per fer engolir el cadàver televisiu als sectors socials progressistes del País Valencià. A això s'ha d'afegir que Calvino no solament anunciava nou director sinó també l'inici d'una experiència de normalització lingüística, el canvi d'instal·lacions i l'ampliació de programació. Fabregat, per les seues característiques, era l'home idoni per fer callar els de fora mentre els de dins no feien res de nou. I damunt, la dreta, UV i AP, van iniciar una campanya contra Fabregat que va arribar a Madrid. Amadeu podia fer un parell de coses: tirar endavant o guanyar-se la dreta. I va fer això últim, perquè ell no estava en *Aitana* per dur a cap grans reformes, sinó per accontentar l'oposició de cara a una unanimitat posterior mentre aprenia com funcionava una casa d'aquelles. Estava fent el BUP en *Aitana* per a fer-se càrrec més avant de TVV.

TVV era molt improbable en aquells moments, però la creació d'una direcció general de Mitjans de Comunicació en Presidència despertava alguna esperança, però tenia un defecte: no permetia a la Generalitat valenciana fer inversions en el centre regional de TVE, contràriament als càlculs de Calvino, que volia finançar els grans projectes amb duros autonòmics. Això i el constant ball de nòvios al voltant de les futures instal·lacions de Burjassot preocupava més a Fabregat que el descens —no ascens— del català. El 1986, sobre una variable de cent, el castellà va ocupar el 77.03 per cent de les pantalles, mentre que el català quedava restringit al 16.56 per cent. I la promiscuïtat lingüística al 5.68, és a dir, quan l'entrevistador pregunta en castellà i l'entrevista se n'ix en català. Sumats els percentatges, se salda la xifra de 99.27; el 0.73 per cent que falta respon a l'ús de l'anglès. El 1987: castellà, 74.3 per cent; català, 15.5 per cent, i l'ús indistint, 4.4 per cent. El 5.8 per cent que

arrodoneix el guarisme pertany, com abans, a l'anglès, que puja imparable. La cosa és tan forta que el mateix Consell Assessor de RTVE ha reclamat en diverses ocasions major presència del català en *Aitana*, ja que, segons Josep Asensi, el president, el percentatge era «ridícul».

Amadeu enfadat

A principis d'octubre de 1986, el director d'*Aitana* publica un article a *El País* que du una pàgina de Madrid i una d'ací, que s'anomena —si l'encerter, l'endevine— «Lo del 9 de octubre»,

Color local.

dins d'una sèrie esporàdica amb títol de «Pasiones Valencianas». Amadeu recupera en aquell escrit l'ímpetu dels editorials de *Valencia Semanal* i fa un repàs enèrgic sobre totes les tecles polítiques que el socialisme valencià no fa sonar i que haurien de sonar. Ningú no s'explica aquell *revival* a quin sant, i tot apunta a una possible *passió valenciana* entre l'ull oficial i algun nòvio de la TVV. A Amadeu li va créixer la barba i els cabells per un moment i va esmol·lar el floret com en la pre-autonomia. «Jo encara sé escriure i puc ajustar-li els comptes a més de quatre», sembla que va voler dir. I la fidelitat li va ser restituïda eficaçment.

A partir d'aquell moment Fabregat

comprèn que per vetlar els seus interessos ha de col·laborar habitualment en la premsa. Amb aquesta operació, d'una banda, recuperava un protagonisme que havia perdut en el despatx televisiu del carrer del Gas Lebón, ja que els índexs d'audiència televisiva regional i el mateix mitjà no li permetien massa filigranes, i de l'altra, iniciava una captació més efectiva dels membres decisius dels partits d'oposició al PSPV-PSOE. Simptomàticament, els últims informes del Consell Assessor de RTVE feien notar la presència incrementada en la pantalla del CDS i

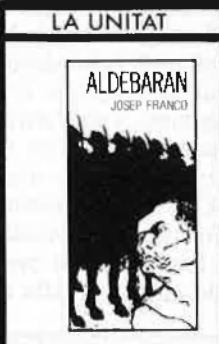
AP. Casualitat o coincidència. La cosa és que Fabregat ha fet malabarismes olímpics a fi de ser un aspirant tranquil i blanquejat als projectes de la direcció general de Mitjans de Comunicació, digne de conduir els destins televisius dels valencians.

Amadeu desbaratat

La polèmica suscitada per l'assaig *De impura natione*, de Damià Mollà i Eduard Mira, va venir de primera per tal que Amadeu s'ajustara la carta. Olorar on guisen, crec que se'n diu. A través del periòdic *Levante*, en la secció «Perdona que te lo diga» —titular insinuat per Broseta—, Amadeu s'hi va adscriure ràpidament. Qualsevol intent

TRES I QUATRE

124

125

126

ROBERT I. BURNS

Premi internacional RAMON LLULL

JAUME I I ELS VALENCIANS DEL SEGLE XIII.

COLONIALISME MEDIEVAL.

de mostrar-se per la via de la pacificació i la concòrdia, en un moment que les posicions anticatalanistes són patrimoni exclusiu d'UV, podia fer-li guanyar simpaties entre les opcions de centre-dreta, ja que l'esquerra oficial la tenia en la butxaca, més o menys. Ràpidament, Fabregat es va fer figurar molt abans que ningú en la «tercera via». Va capitular per escrit les seues malalties juvenils i dogmàtiques i va presentar Manuel Broseta com l'únic capaç de cristal·litzar electoralment la història.

S'encetava el «posnacionalismo». «El posnacionalismo —pontifica Fabregat— es *El Libro* de Damià y de Mira. O mis últimos *perdonas*. A los nacionalistas no les gustaba la realidad y se inventaron otra en los libros para consolarse. Los posnacionalistas, que más o menos somos los mismos porque en este país todo el mundo anda repetido, intentan sacarle partido al disgusto que les provoca la realidad. Un nacionalista *de debò* jamás admitiría su bilingüismo, aunque de hecho lo practicara hasta en la ducha. Los posnacionalistas lo admiten todo, incluyendo el postulado contrario a éste». El «posnacionalismo», és a dir, és canviar les quatre barres per les 625 línies i estar disposat a tot per tal d'aconseguir-ho, i que estiga ben vist per tot el personal.

Si algú es pren la gran faena de revisar la trajectòria dels «perdonas», hi trobarà, a banda de l'enginy sintàctic i loquaç de l'autor, les tensions d'un home que ha patit profundament els processos d'assegurar-se la garrofa. Hi ha «perdonas» durant tres setmanes seguides on només apareixen negretes estatals, de l'alta política de Madrid. Era el moment que a Madrid consideraven noms per a càrrecs televisius. Hi ha un «perdona», a propòsit del gos de Mariscal, contra Pujol i, de rebot, contra els jurats dels premis de l'Ajuntament de València, per la seua actitud dimissionària («Yo no sé por qué no se leen de una vez el estatuto de autonomía. Allí pone «idioma valenciano», que es, me parece a mí, lo que debe ir en los papeles oficiales, lo normal»). I als quatre dies González Lizondo proposa una llista de jurats depurats, entre els quals hi ha Amadeu Fabregat, Xavier Casp i Baltasar Bueno. De tots els colors, i si s'allarga la cosa, n'hauríem vist de més grosses i madurar-ne de més verdes.

L'última peripècia que li quedava era «rectificar» la seua participació en «La Fallera Mecànica», d'*Ajoblanco*, que era l'espina del centre-dreta va-

lencià. En el número corresponent al mes de març del 88 de la revista *Geo*, Fabregat publica un article de gaseti-ller mediocre amb el nom «19-M: la noche más hermosa» i salda el deute. «La peineta rebelde», d'*Ajoblanco* i *Valencia Semanal*, que Amadeu tenia incrustada en el cor encès en flames havia desaparegut sense traumes.

«La noche de fallas, despedida y cierre»

Amadeu va rebre la proposició del PSPV-PSOE i AP per a dirigir TVV amb sorpresa: «No había tenido tiempo para pensar en la posibilidad de ocupar dicho cargo, pero si AP y el PSOE me proponen, tengo claro que no puedo decir no». Mentrestant, CDS i UV dubtaven si proposar-lo o no. I a Fabregat li va venir la mar de bé la polèmica suscitada entre Pilar Miró i ell mateix pel programa «Fallas '88»: amb una miqueta d'artilugi podia ser proposat per majoria absoluta. Segons Pilar Miró, Amadeu Fabregat va fer el possible per realitzar els contractes i pressionar a Madrid l'emissió estatal, i després ho va manipular tot per fer creure que es tractava d'una censura. En certa manera, Fabregat buscava, sabent-se segur en la direcció de TVV, ser expendientat i així ser un màrtir de Madrid. Pilar Miró no ha seguit aquest joc perquè, a banda de l'altar, hi havia —hi ha— un contacte suculent entre RTVE i Fabregat que li hauria reportat a Amadeu un grapat astronòmic de duros.

La falla plantada al voltant del programa de falles, però, no va ser suficient per decidir els vots d'UV, que vol un descàrrec públic d'Amadeu per l'afer *Ajoblanco*, ni del CDS. I ara Amadeu diu que no se'n va d'*Aitana* si no el tiren, que ell ha dit coses molt fortes i considera que l'han de tirar. I s'ha enganxat al Pirulí com King Kong a l'Empire State per una causa que té perduda i per la qual té tot el suport dels diaris valencians, que fa la impressió que acaben de descobrir que Madrid és a Madrid i a Madrid hi ha el poder, i que, encara que el programa de falles era una merda de dimensions espectaculars, convé no fer comentaris perquè així s'ha pactat i perquè el seu autor manarà en TVV i mai no se sap quant de temps durarem on som.

Si Fabregat ha exercit el continuisme en *Aitana*, i no solament lingüístic, amb una programació que fa pena, però amb una gestió transparent, podem deixar-nos caure el cinturó de seguretat que ara comença l'emissió de TVV. □